

Julian Barnes

Trioloog

ROMAN

(DEEL I VAN EEN TWEELUIK)

Vertaald door
Bartho Kriek

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

I

ZIJN, ZIJN OF HAAR, HUN

STUART Mijn naam is Stuart, en ik onthou alles.

Stuart is mijn voornaam. Mijn volledige naam is Stuart Hughes. Mijn volledige naam: meer niet dus. Geen tweede voornaam. Hughes was de naam van mijn ouders, die vijftientig jaar met elkaar getrouwd geweest zijn. Zij noemden me Stuart. Ik vond die naam eerst niet zo leuk – ik werd op school bijvoorbeeld uitgemaakt voor Stuw en Stuwdam – maar ik ben eraan gewend geraakt. Ik kan ertegen. Ik kan tegen wat ik tegen heb.

Pardon, ik ben niet zo goed in grapjes maken. Dat krijg ik wel meer te horen. Maar goed: Stuart Hughes – ik ben er wel tevreden mee, geloof ik. Ik zou niet St. John St. John de Vere Knatchbull willen heten. Mijn ouders heetten Hughes. Ze gingen dood, en nu draag ik hun naam. En als ik doodga zal ik nog steeds Stuart Hughes heten. Er is niet veel zeker op deze grote wereld, maar dat toch wel.

Begrijp je waar ik op doel? Neem me niet kwalijk, dat kun je niet begrijpen. Ik ben nog maar net aan het woord. Je kent me amper. Even overnieuw. Hallo, ik ben Stuart Hughes, aangenaam. Zullen we elkaar een hand geven? Goed, uitstekend. Nee, waar ik op doel is dit: *iedereen hier heeft hun naam veranderd*. Dat is bepaald niet niks. Het is zelfs wel een beetje eng.

Is het je opgevallen dat ik *iedereen* liet volgen door *hun*?

‘Iedereen heeft hun naam veranderd.’ Dat deed ik expres, waarschijnlijk alleen maar om Oliver te jennen. We hebben echt vreselijk bonje gehad met Oliver. Nou ja, ruzie dan. Of in elk geval een meningsverschil. Hij is een echte betweter, Oliver. Hij is mijn oudste vriend, dus ik mag hem een echte betweter noemen. Toen Gill – dat is mijn vrouw Gillian – hem nog maar pas kende zei ze tegen me: ‘Weet je, die vriend van je lijkt wel een wandelend woordenboek.’

We zaten op het strand vlak boven Frinton en toen Oliver Gill dat hoorde zeggen begon hij aan een van die woorden-vloeden van hem. Hij noemt het riedels, maar dat woord ligt me niet. Ik kan niet weergeven hoe hij praat – luister zelf maar naar hem – hij zoekt er als het ware vandoor. En dat deed hij toen ook. ‘Wat voor woordenboek ben ik? Heb ik duimgrepen? Ben ik tweetalig?’ Enzovoort. Hij ging nog een poos zo door, en vroeg op het laatst wie hem zou kopen. ‘Stel dat niemand me wil hebben? Veronachtzaamd. Stof op mijn kopsnede. O jee, ik kom in de ramsj, ik weet het zeker, ik kom in de ramsj.’ En toen begon hij met zijn vuist op het zand te slaan en te jammeren tegen de meeuwen – echt theater – en een bejaard echtpaar dat achter een windscherm naar een radio zat te luisteren was er helemaal ontdaan van. Gillian lachte alleen maar.

Maar goed, Oliver is een betweter. Ik weet niet wat jouw mening is over *iedereen* gevolgd door *hun*. Waarschijnlijk vind je het niet zo belangrijk, waarom zou je het wel belangrijk vinden? Ik weet niet meer hoe we erop kwamen, maar we kregen er ruzie om. Oliver, Gillian en ik. We waren alle drie een andere mening toegedaan. Ik zal de verschillende standpunten proberen weer te geven. Ik notuleer de vergadering wel, net als op de bank.

OLIVER zei dat woorden als *iedereen*, *iemand* en *niemand* en-

kelvoudige persoonlijke voornaamwoorden zijn en daarom gevolgd dienen te worden door de enkelvoudige vorm van het bezittelijk voornaamwoord, namelijk *zijn*.

GILLIAN zei dat je niet zomaar een algemeen geldige regel mag maken die de helft van het mensdom uitsluit, want in vijftig procent van de gevallen is die *iemand* van het vrouwelijke geslacht. Ter wille van de logica en de redelijkheid zou je dus *zijn of haar* moeten zeggen.

OLIVER zei dat we het over grammatica hadden en niet over de machtsverhoudingen tussen de seksen.

GILLIAN zei dat die twee dingen niet te scheiden waren want de grammatica was gemaakt door grammatici en de meeste grammatici – voor zover zij kon nagaan waarschijnlijk alle grammatici – waren mannen, dus wat kon je anders verwachten; maar dat het vooral een kwestie van gezond verstand was.

OLIVER bracht zijn rollende ogen weer in normale stand, stak een sigaret op en zei dat de woorden *gezond verstand* een innerlijke tegenspraak bevatten, en dat als de Mens – en toen deed hij net of hij zich vreselijk schaamde en verbeterde hij zichzelf met Man-of-Vrouw – als de Man-of-Vrouw zich de afgelopen millennia louter op *zijn-of-haar* gezonde verstand verlaten had, we nog steeds in lemen hutten zouden wonen, afschuwelijk voedsel zouden eten, en naar platen van Del Shannon zouden luisteren.

STUART kwam toen met een oplossing. Omdat *zijn* onzorgvuldig was of beledigend of wellicht allebei, en omdat *zijn of haar* weliswaar diplomatiek maar erg omslachtig was, leek het duidelijk het beste om *hun* te zeggen. Stuart bracht zijn compromisvoorstel vol aplomb naar voren en was dan ook verbaasd toen de andere aanwezigen het verwierpen.

OLIVER zei dat het zinnetje *iemand stak hun hoofd om de*

deur klonk alsof die iemand twee lijven en één hoofd had, zoals bij een of ander afschuwelijk Russisch experiment met mensen. Hij maakte gewag van de vertoning van gedrochten op kermissen, begon over vrouwen met baarden, mismaaakte schapenfoetussen en meer van dergelijke zaken, tot hij tot de orde geroepen werd door de voorzitter (= door mij).

GILLIAN zei dat *hun* in haar ogen even omslachtig en even opgelegd diplomatiek was als *zijn of haar*, maar waarom deden de andere aanwezigen er eigenlijk zo moeilijk over? Vrouwen hadden eeuwenlang het mannelijke bezittelijk voornaamwoord moeten gebruiken ter aanduiding van het hele mensdom, dus waarom zou je dan niet eindelijk eens een correctie doorvoeren, ook al zou die hier en daar wat zwaar op de (mannelijke) maag liggen?

STUART hield staande dat *hun* het beste was als zijnde de gulden middenweg.

De VERGADERING ging voor onbepaalde tijd uiteen.

Naderhand heb ik nog een hele poos aan dat gesprek zitten denken. Moet je je voorstellen, drie redelijk intelligente mensen die discussiëren over de voors en tegens van *zijn*, *zijn of haar* en *hun*. Heel kleine woordjes, en toch werden we het niet eens. We waren vrienden. En toch werden we het niet eens. Om de een of andere reden zat dat me niet lekker.

Hoe kwam ik hierop? O ja, verder heeft iedereen hier *hun* naam veranderd. Het is zo, en dat is niet mis, hè? Neem Gillian, zij heeft haar naam veranderd toen ze met me trouwde. Haar meisjesnaam was Wyatt, maar nu heet ze Hughes. Ik vlei mezelf niet met de gedachte dat ze zo graag mijn naam wilde aannemen. Volgens mij wou ze eerder van Wyatt af. Dat was namelijk de naam van haar vader, en ze kon niet met haar vader overweg. Hij was weggelopen bij haar moeder, die nog jaren was blijven zitten met de naam van iemand die

moralisten en filosofen al hebben opgemerkt, wat heeft logica met het leven te maken?

Als Stuart half Frans was geweest zou hij in 1962 John-my Halliday's Gallische versie van 'Let's Twist Again' hebben gefloten. Iets om over na te denken, hè? Een prikkelende *pense*. En hier komt er nog een: Halliday was half Belgisch. Van vaderskant.

STUART In 1962 was ik vier. Voor de goede orde.

GILLIAN Volgens mij deel ik mensen in hokjes in. Alleen, als er twee mensen op de wereld zijn die ik begrijp, dan zijn dat Stuart en Oliver. Per slot van rekening ken ik ze allebei als echtgenoot.

STUART Logica. Heeft iemand dat woord laten vallen? Ik zal je een voorbeeld van logica geven. Je gaat weg, en de mensen denken dat je dezelfde bent gebleven. Dat is het slechtste staalje logica dat ik in jaren ben tegengekomen.

OLIVER Tussen twee haakjes, laat er over *les Belges* geen mal-entendu bestaan. Als tijdens een eentje een chauvinistische vrolijkheid op eens roept: 'Noem mij eens zes beroemde Belgen', dan steek ik m'n hand op. Zonder me te laten afschrikken door de woorden 'Afgezien van Simenon'.

Misschien heeft haar Franse arkomst er helemaal niets mee te maken. Het zou de middelbare leeftijd kunnen zijn. Een ontwikkelingsdie sommingen overkomt, zo niet onvermijdelijk ons allen. Bij Gill loopt de trein ten naaste bij op tijd het station binnen; stoom stelt de geliefde fluit in werking en de ketel heeft een tikkelige last van opvliegers. Maar als je jezelf de vraag stelt wanneer Stuart de middelbare leeftijd bereikte,

OLIVER Is het je opgevallen dat Gillian in een bepaald opzicht veranderd is? Dat ze mensen in hokjes indeelt? Dat zal haar Franse bloed wel zijn. Ze is half Frans, weet je nog wel? 'Half Frans van moederskant'; logischherwijs hoort dat een kwart Frans te zijn, vind je ook niet? Maar, zoals alle grote

GILLIAN ... troop. Heliotroop, dat woord zocht ik.

OLIVER ... was *le roi soleil* nietwaar? Het aardigste compliment dat mijn gemalin me in lange tijd gemaakt heeft. Ze hebben al veel dingen tegen me gezegd in dit nietige ondermaanse dat bekendstaat als het leven, maar koning Sol is nieuw. Phoebus. Phoe-Phi-Pho-Phumbus...

GILLIAN Hoor eens, ik heb eigenlijk geen tijd. Sophie heeft vandaag muzikles. Maar ik beschouw Stuart en Oliver altijd als tegenpolen ergens van... van volwassen worden misschien. Stuart gelooft dat het er bij volwassen worden om ging dat je je aanpaste, het anderen naar de zin maakte, een rol ging spelen in de maatschappij. Oliver kende dat probleem niet, zijn zelfvertrouwen was nu eenmaal groter. Hoe heten planten die meedraaien met de stand van de zon ook alweer? Helió en nog iets. Stuart was net zo. Oliver daarentegen...

STUART Ik verwees helemaal niet naar dat liedje.

En ik? Ach, ik heb liever dat je me aardig vindt dan het tegenovergestelde, maar dat is immers normaal? Al hangt het er uiteraard van af wie jij bent.
bent gewaarschuwde.
een hekel krijgen aan Oliver maar bijna tegelijkertijd in zijn ban raken. Er zijn natuurlijk uitzonderingen geweest. Maar je

Je moet vooral begrijpen dat Stuart graag wil dat je hem aardig vindt, daar heeft hij behoefte aan, terwijl Oliver zich in zekere zin maar moeilijk kan voorstellen dat je hem niet aardig vindt. Wat kijk je nou sceptisch naar me. Maar het zit zo: door de jaren heen heb ik het zien gebeuren dat mensen

GILLIAN Gillian. Misschien kun je je mij nog herinneren, misschien ook niet. Is er iets?

Tussen twee haakjes, ik ben Oliver. Ja, ik weet dat je dat Stuart zingt Frank Iheid. Einde betoog.

En mocht je gelukkigigterwijs inderdaad een Zwitserse cric-
keter zijn, een offspinner uit het Berner Oberland, laat me dan alleen maar even zeggen: 1962 was het jaar van de eerste omwenteling met 45 toeren per minuut van de Beades, en

de menselijke broederschap. Samen met de Zwitserse cric-
katspeler.
natoir de hand schudden. Dan zou ik je welkom heten in
zou ik eerlijk oogcontact met je maken en je non-discrimi-
wel een, 'Als ik u aanstoort, jodelt gij dan niet?' In dat geval
Australische jodelaars als zodanig heb. Wie weet ben jij er
ming, en er mag niet beweerd worden dat ik iets tegen
wereld buigt onderdanig voor elke culturele subgroepvor-
onze aan Bondi Beach gebroeders en zusters. De
paradox. Wat natuurlijk niet denigrerend bedoeld is jegens
twijfeld heeft hij gestaan voor een opvallende sociologische
jodelaar met z'n lammycoat? De ware. De wa-a-are. Onge-
made my dreams come troo-oo? Ja? 1962. Die Australische
Of liever gezegd: 'I remember yoo-oo./ You're the one that
Kijk niet zo verwonderd. Frank Iheid. 'I Remember You'.
Stuart, erg aandoenlijk, vind je ook niet?

melige meezingers van een vorige generatie, dat is typisch

'I remember you'. Typisch iets voor Stuart. Hij is zo oud-derwets, zo oudmodisch dat hij zouwelzoude liedjes mooi vindt die nota bene van vóór zijn tijd dateren. Ik bedoel, een zwak voor fluitmuziek die synchroon loopt met de eerste stuwin- gen in je libidineuze organen is één ding, of het nu gaat om Randy Newman of om Luigi Nono. Maar een zwak voor de

OLIVER Wat is dat voor geneeeglijk gekwinkleer uit het aan- palende ruknest, wat is dat voor gebries en getrappel uit de gecapitonneerde paardenbox? Is het soms mijn dierbare, mijn oude (oude in de betekenis van voormalige) vriend Stuart?

O, nu we het er toch over hebben, jij bent ook veranderd. Je denkt waarschijnlijk dat je nog vrijwel hetzelfde bent als toen. Geloof me nou maar, dat is niet zo.

Tja, ik ben veranderd. Natuurlijk. Dit is in elk geval hele- maal grjts. Peper-en-zout kan ik het niet eens meer noemen, hè?

Ja, écht. Zeker weten. Een jaar of tien geleden. Geeft niet, kan gebeuren. Je hoeft niet te doen alsof je het nog weet. Maar het belangrijkste is: ik kan me jou nog wel herinneren. Ik ben jou niet vergeten. Dat kan toch ook haast niet anders? Bij nader inzien is het iets meer dan tien jaar.

STUART Hallo!

We hebben elkaar al eens ontmoet. Stuart. Stuart Hughes.

'I REMEMBER YOU'

Uitgeverij Atlas Contact
Amsterdam/Antwerpen

Vertaald door
Marjke Versluys

(DEEL II VAN EEN TWEEDEUK)

ROMAN

Liefde, enz.

Julian Barnes